

ΠΕΡΙΟΔΙΚΗ ΕΚΔΟΣΗ
ΤΕΥΧΟΣ 26 – ΜΑΡΤΙΟΣ 2013

ΕΝΗΜΕΡΩΤΙΚΟ ΔΕΛΤΙΟ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΕΡΕΥΝΑ

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΚΥΠΡΟΥ

ΚΕΝΤΡΟ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΩΝ ΕΡΕΥΝΩΝ

Τα θέματα που αναλύονται σε αυτό το τεύχος της Οικονομικής Έρευνας είναι η αποτίμηση της κρατικής εκπαίδευσης στην Κύπρο, οι επιπτώσεις στα νοικοκυριά από μέτρα περιβαλλοντικής πολιτικής, η επίδραση της ενέργειας στους συντελεστές παραγωγής και η ανάπτυξη ενός νέου οικονομικού μοντέλου για την Κύπρο.

Στο ζήτημα της οικονομικής αποτίμησης της κρατικής εκπαίδευσης η περίπτωση της Κύπρου παρουσιάζει ενδιαφέρον, λόγω της τάσης των νοικοκυριών να συμπληρώνουν τη δωρεάν παρεχόμενη εκπαίδευση από το κράτος με αυτήν των ιδιωτικών μαθημάτων/φροντιστηρίων. Η ανάλυση δείχνει ότι κατά μέσο όρο η αξία της φοίτησης ενός παιδιού σε δημόσιο σχολείο αποτιμάται από το νοικοκυριό σε περίπου €5000, ενώ το κόστος είναι διπλάσιο.

Οι ευρωπαϊκές πολιτικές για την κλιματική αλλαγή θα οδηγήσουν σε αύξηση των τιμών του ηλεκτρισμού και των καυσίμων, που θα αποφέρουν απώλεια ευημερίας το 2020 της τάξης των 101 ευρώ ανά νοικοκυριό (σε τιμές 2009). Οι αυξήσεις των τιμών θα είναι αντίστροφα προοδευτικές (regressive) και θα επηρεάσουν τα νοικοκυριά με μικρό αριθμό μελών και νοικοκυριά σε αστικές περιοχές περισσότερο από ό,τι τον υπόλοιπο πληθυσμό.

Η ενέργεια παρουσιάζει σχέση συμπληρωματικότητας με δύο βασικούς συντελεστές παραγωγής, το κεφάλαιο και την εργασία, υποκαθιστά όμως τις πρώτες ύλες. Το αποτέλεσμα αυτό υποδεικνύει ότι μια μελλοντική αύξηση της τιμής της ενέργειας θα μειώσει τη ζήτηση για κεφάλαιο, και για ανειδίκευτο και ειδικευμένο εργατικό δυναμικό και θα αυξήσει τη ζήτηση για πρώτες ύλες.

Για τη βαθύτερη κατανόηση της δομής και των κυκλικών διακυμάνσεων της Κυπριακής οικονομίας, αναπτύσσεται για πρώτη φορά στην Κύπρο ένα Δυναμικό Στοχαστικό Μοντέλο Γενικής Ισορροπίας, με στόχο να χρησιμοποιείται ως εργαλείο στις ασκήσεις προβλέψεων και προσομοίωσης πολιτικών για την οικονομία της Κύπρου.

Σε αυτό το τεύχος:

- Η Οικονομική Αποτίμηση της Κρατικής Εκπαίδευσης στην Κύπρο 2
- Επιπτώσεις στην Ευημερία των Νοικοκυριών από την Εφαρμογή της Ευρωπαϊκής Πολιτικής για την Ενέργεια και την Κλιματική Αλλαγή 3
- Χρήση Ενέργειας: Τάσεις Υποκατάστασης/Συμπληρωματικότητας στην Παραγωγή 4
- Ανάπτυξη Γενικού Στοχαστικού Μοντέλου Γενικής Ισορροπίας για την Κύπρο 5
- Νέα του Κέντρου Οικονομικών Ερευνών 6
- Νέα του Τμήματος Οικονομικών 7
- Το Κέντρο Οικονομικών Ερευνών 8

Η Οικονομική Αποτίμηση της Κρατικής Εκπαίδευσης στην Κύπρο

Σοφία Ν. Ανδρέου

Η κρατική παροχή ιδιωτικών αγαθών παρουσιάζεται στη βιβλιογραφία ως μέσο μετριασμού των ατελειών που υπάρχουν στην αγορά (π.χ. εξωτερικότητες) και, υπό ορισμένους όρους, ως μέσο ανακατανομής του εισοδήματος. Ωστόσο, η επίδραση στην ευημερία του καταναλωτή μέχρι σήμερα γίνεται κυρίως με μελέτες αξιολόγησης, γνωστές στη βιβλιογραφία (κυρίως των περιβαλλοντικών αγαθών) ως *contingent valuation studies* που απαιτούν δαπανηρή συλλογή στοιχείων.

Το ΚΟΕ πραγματοποίησε έρευνα χρηματοδοτούμενη από το Ίδρυμα Προώθησης Έρευνας*, που είχε ως στόχο την οικονομική αποτίμηση (εκτίμηση της χρηματικής αξίας) της κρατικής εκπαίδευσης στην Κύπρο με διαφορετική μεθοδολογία που επιτρέπει να εκτιμηθεί η αξία της δωρεάν παιδείας για τα νοικοκυριά με τη χρήση διαθέσιμων στοιχείων της Στατιστικής Υπηρεσίας.

Από πλευράς ποσότητας και ποιότητας, η δωρεάν παρεχόμενη πρωτοβάθμια και δευτεροβάθμια εκπαίδευση στην Κύπρο είναι για όλους η ίδια. Εάν το νοικοκυριό δεν ικανοποιείται με αυτή την ποσότητα/ποιότητα, έχει τη δυνατότητα να την αντικαταστήσει ή να τη συμπληρώσει με αγορά εκπαίδευσης από τον ιδιωτικό τομέα. Ως εκ τούτου, η περίπτωση της Κύπρου παρουσιάζει μεγάλο ενδιαφέρον κυρίως λόγω της τάσης των νοικοκυριών να συμπληρώνουν τη δωρεάν παρεχόμενη εκπαίδευση από το κράτος με αυτήν των ιδιωτικών μαθημάτων/φροντιστηρίων. Συγκεκριμένα, η ζήτηση για την εκπαίδευση στην Κύπρο εμφανίζεται να υπερβαίνει τη δημόσια παροχή κατά πολύ.

Η μελέτη του ΚΟΕ προτείνει μια προσέγγιση στηριζόμενη στη θεωρία της συμπεριφοράς του καταναλωτή με στόχο τη δημιουργία ενός μοντέλου (Quadratic Almost Idea Demand System-QUAIDS) όπου ο χρηματικός δείκτης ικανοποίησης (ή αλλιώς η προθυμία του καταναλωτή να πληρώσει) μπορεί να υπολογιστεί από τις παραμέτρους ενός συστήματος ζήτησης. Η συνεισφορά της μελέτης συνίσταται στην ανάπτυξη ενός ολοκληρωμένου πλαισίου το οποίο θα επιτρέπει τη θεωρητική και εμπειρική ανάλυση των επιπτώσεων της κρατικής παροχής ιδιωτικών αγαθών, συμπεριλαμβανομένης της εκπαίδευσης, στη συμπεριφορά και την ευημερία του καταναλωτή.

Η μεθοδολογική πρόκληση της προτεινόμενης έρευνας έγκειται στην εξεύρεση του κατάλληλου τρόπου προσαρμογής στο σύστημα ζήτησης της ποσότητας

εκπαίδευσης που καταναλώνεται δωρεάν από τις οικογένειες με παιδιά σε δημόσια σχολεία. Για αυτές τις οικογένειες οι παρατηρούμενες για την εκπαίδευση δαπάνες βρίσκονται κάτω από το επίπεδο που αντιστοιχεί στην πραγματική κατανάλωση.

Για την οικονομική αποτίμηση χρησιμοποιήθηκαν στοιχεία τα οποία ήταν εύκολα διαθέσιμα (και συγκρίσιμα με άλλες χώρες) όπως αυτά που προέρχονται από τις Έρευνες Οικογενειακών Προϋπολογισμών (ΕΟΠ). Συγκριμένα, τα στοιχεία προέρχονται από την τελευταία διαθέσιμη ΕΟΠ της Κύπρου για το έτος 2009. Το δείγμα περιλαμβάνει νοικοκυριά με δύο ενήλικες (μη συνταξιούχους) οι οποίοι έχουν (ή όχι) παιδιά μέχρι και τη δευτεροβάθμια εκπαίδευση, τα οποία φοιτούν σε ιδιωτικά ή/και δημόσια σχολεία. Τα κύρια αποτελέσματα της εμπειρικής ανάλυσης – χρησιμοποιώντας τη μέθοδο του *Seemingly Unrelated Regression Estimation* – παρουσιάζονται στον πιο κάτω πίνακα†.

Πίνακας 1: Παράμετροι Μοντέλου Ζήτησης QUAIDS για την εκτίμηση της προθυμίας του καταναλωτή

	Παράμ.	t-ratio
Κόστος παιδιού σε δημόσιο σχολείο	0,122	2,97
Κόστος παιδιού σε ιδιωτικό σχολείο	0,239	2,98

Συγκεκριμένα, ένα νοικοκυριό με παιδί που φοιτά στη δημόσια εκπαίδευση έχει 12% υψηλότερη συνολική δαπάνη σε σχέση με ένα νοικοκυριό που δεν έχει παιδιά, ενώ η συνολική δαπάνη αυξάνεται στο 24% εάν το παιδί φοιτά σε ιδιωτικό σχολείο. Οπότε, το σχετικό κόστος ενός παιδιού στην ιδιωτική εκπαίδευση, σε σύγκριση με ένα παιδί στη δημόσια εκπαίδευση ισούται με το 12% (24% – 12%) της συνολικής δαπάνης του νοικοκυριού. Αυτό το ποσοστό αντιστοιχεί σε 5048 € (σε τιμές 2011) για ένα νοικοκυριό μεσαίου εισοδήματος‡, και μπορεί να ερμηνευτεί ως το μέσο ποσό το οποίο ένα νοικοκυριό είναι πρόθυμο να δεχτεί για να αποποιηθεί του δικαιώματος δωρεάν φοίτησης του παιδιού του στο δημόσιο σχολείο.

Όλα τα πιο πάνω σε συνδυασμό με το γεγονός ότι στην Κύπρο οι κρατικές δαπάνες ανά μαθητή υπολογίζονται σε 10.276€ (σε τιμές 2011), ποσό διπλάσιο από το ύψος της αποτίμησης της δημόσιας εκπαίδευσης από το νοικοκυριό, επιτρέπουν την εξαγωγή πρακτικών συμπερασμάτων για αντιμετώπιση ζητημάτων που αφορούν στην οικονομική αποτελεσματικότητα της εκπαιδευτικής πολιτικής στην Κύπρο.

† Οι λεπτομέρειες για όλες τις εκτιμήσεις είναι διαθέσιμες και μπορούν να σταλούν στους ενδιαφερόμενους.

‡ Το μέσο εισόδημα στο δείγμα ισούται με €42.065.

* Ερευνητικό έργο με αρ. πρωτοκόλλου ΑΝΘΡΩΠΙΣΤΙΚΕΣ/ΟΙΚΟΝ/0609(BE)/13.

Επιπτώσεις στην Ευημερία των Νοικοκυριών από την Εφαρμογή της Ευρωπαϊκής Πολιτικής για την Ενέργεια και την Κλιματική Αλλαγή

Ν. Πασιουρτίδου και Θ. Ζαχαριάδης

Η νομοθεσία για την ενέργεια και την κλιματική αλλαγή, που υιοθετήθηκε το 2009 από την Ευρωπαϊκή Ένωση, αποσκοπεί στη σημαντική μείωση των εκπομπών αερίων του θερμοκηπίου έως το 2020 στα κράτη-μέλη της ΕΕ. Η Κύπρος, για την επίτευξη του στόχου αυτού, οφείλει να μειώσει αισθητά τις εκπομπές της ενεργοβόρας βιομηχανίας της (κυρίως των σταθμών ηλεκτροπαραγωγής), να αυξήσει τη συνεισφορά των ανανεώσιμων πηγών ενέργειας σε όλο το ενεργειακό σύστημα και να προωθήσει ιδιαίτερα τις ανανεώσιμες πηγές ενέργειας στον τομέα των μεταφορών, κυρίως με τη χρήση βιοκαυσίμων στα καύσιμα των οχημάτων.

Οι πολιτικές αυτές θα οδηγήσουν σε αύξηση των τιμών του ηλεκτρισμού και των καυσίμων για τους τελικούς χρήστες. Στο πλαίσιο της τρέχουσας έρευνας του ΚΟΕ, σε συνεργασία με το Τεχνολογικό Πανεπιστήμιο Κύπρου*, εξετάσαμε τις επιπτώσεις αυτών των αυξήσεων των τιμών της ενέργειας στα κυπριακά νοικοκυριά, μέσω του προσδιορισμού και της εκτίμησης ενός συστήματος ζήτησης όπου εισάγεται ετερογένεια στις τιμές μεταξύ νοικοκυριών. Με αυτή τη μέθοδο μπορούν να εξαχθούν αξιόπιστες εκτιμήσεις της ενεργειακής ζήτησης, ακόμα και σε περιπτώσεις όπου ο αριθμός των Ερευνών Οικογενειακών Προϋπολογισμών που χρησιμοποιούνται είναι περιορισμένος, όπως στην περίπτωση της Κύπρου αλλά και πολλών άλλων ευρωπαϊκών χωρών. Στην περίπτωσή μας, η ανάλυση βασίστηκε στα δεδομένα των δύο πιο πρόσφατων Ερευνών Οικογενειακών Προϋπολογισμών της Κύπρου, που αφορούσαν τα έτη 2003 και 2009.

Η εμπειρική ανάλυση έγινε με και χωρίς τη συμπερίληψη χαρακτηριστικών των νοικοκυριών που σχετίζονται με την κατανάλωση ενέργειας (π.χ. μέγεθος κατοικίας, ύπαρξη συστήματος κεντρικής θέρμανσης ή/και κλιματιστικών, αριθμός αυτοκινήτων), έτσι ώστε οι εκτιμημένες παράμετροι και κατ' επέκταση οι ελαστικότητες να αντανακλούν βραχυχρόνιες και μακροχρόνιες επιδράσεις αντίστοιχα.

Στη συνέχεια, οι εκτιμημένες παράμετροι του συστήματος ζήτησης χρησιμοποιήθηκαν για να διεξαχθεί ανάλυση ευημερίας. Τα αποτελέσματα, που

παρουσιάζονται στον Πίνακα 1, δείχνουν ότι η αύξηση στις τιμές της ενέργειας οδηγεί σε απώλεια ευημερίας (σε τιμές 2009) της τάξης των 31 ευρώ και 101 ευρώ, ανά νοικοκυριό, για τα έτη 2013 και 2020 αντίστοιχα, ενώ η συνολική απώλεια ευημερίας για όλα τα νοικοκυριά της Κύπρου αναμένεται να ξεπεράσει τα 33 εκ. ευρώ (σε τιμές 2009) για το 2020. Οι αυξήσεις των τιμών θα είναι αντίστροφα προοδευτικές (regressive), δηλαδή η αύξηση του κόστους των νοικοκυριών (ως ποσοστό των συνολικών τους δαπανών) θα είναι μεγαλύτερη για τις χαμηλές παρά για τις υψηλές εισοδηματικές κατηγορίες. Επίσης, οι αυξήσεις των τιμών ενέργειας αναμένεται να επηρεάσουν τα νοικοκυριά με μικρό αριθμό μελών και νοικοκυριά σε αστικές περιοχές περισσότερο απ' ό,τι τον υπόλοιπο πληθυσμό.

Πίνακας 1: Ανάλυση ευημερίας ανά εισοδηματική κατηγορία (1η = χαμηλότερη, 10η = υψηλότερη)

Εισοδηματική κατηγορία	Αλλαγή του κόστους ανά νοικοκυριό (%)	Απώλεια ευημερίας ανά νοικοκυριό το έτος 2020 (ευρώ '2009)
1 ^η	0,56	53
2 ^η	0,48	69
3 ^η	0,44	77
4 ^η	0,43	86
5 ^η	0,43	97
6 ^η	0,42	106
7 ^η	0,41	117
8 ^η	0,42	134
9 ^η	0,39	145
10 ^η	0,39	176
Σύνολο νοικοκυριών (μέσος όρος)	0,44	101

Επιπρόσθετα, η ανάλυση έδειξε ότι το μεγαλύτερο ποσοστό απώλειας ευημερίας προκύπτει από τη μείωση της αγοραστικής δύναμης του νοικοκυριού λόγω υψηλότερων τιμών ενέργειας, ενώ οι αλλαγές στις σχετικές τιμές προκαλούν αναποτελεσματικότητα γνωστή ως «deadweight loss» που αποτελεί όμως μόνο μικρό μέρος της απώλειας ευημερίας, εξαιτίας των περιορισμένων δυνατοτήτων υποκατάστασης μεταξύ ενέργειας και άλλων αγαθών.

* Ερευνητικό έργο με αρ. πρωτοκόλλου ΑΕΙΦΟΡΙΑ/ΚΟΙΑΦ/0609(BIE)/02, που χρηματοδοτείται από το Ίδρυμα Προώθησης Έρευνας. Η μεθοδολογία και τα αποτελέσματα παρουσιάζονται λεπτομερέστερα στο Δοκίμιο Pashardes P., N. Pashourtidou and T. Zachariadis "Estimating welfare aspects of changes in energy prices from preference heterogeneity", Economic Analysis Paper, Κέντρο Οικονομικών Ερευνών (υπό έκδοση).

Η ανάλυση των τάσεων υποκατάστασης / συμπληρωματικότητας μεταξύ της ενέργειας, του κεφαλαίου, της απασχόλησης και άλλων εισροών στην παραγωγική διαδικασία για τις Ευρωπαϊκές χώρες (συμπεριλαμβανομένης της Κύπρου) επιτρέπει την εκτίμηση ενός φάσματος κοινωνικο-οικολογικών επιπτώσεων, που σχετίζονται με αλλαγές στην απασχόληση, την παραγωγή και την παραγωγικότητα. Συγκεκριμένα, οι διάφορες βιομηχανίες της ΕΕ κινούνται προς την εξοικονόμηση ενέργειας και την ευρύτερη χρήση των πράσινων ενεργειακών εισροών. Το ερώτημα που προκύπτει είναι πώς οι πολιτικές αυτές (μέσω υποκατάστασης / συμπληρωματικότητας μεταξύ ενέργειας και των διαφόρων τύπων εργασίας), επηρεάζει την απασχόληση και ανεργία (διαχρονική ζήτηση για χαμηλά/υψηλά ειδικευμένο εργατικό δυναμικό). Επίσης, η μέτρηση της υποκατάστασης / συμπληρωματικότητας μεταξύ ενέργειας και νέων τεχνολογιών, όπως πληροφορικής και επικοινωνιών (Information and Communications Technology – ICT), επιτρέπει την καλύτερη κατανόηση των επιπτώσεων των νέων αυτών τεχνολογιών στη χρήση ενέργειας και αντίστροφα.

Πρόσφατη μελέτη του ΚΟΕ* περιλαμβάνει εκτίμηση της τεχνολογίας παραγωγής, η οποία εξαρτάται από το κεφάλαιο (ICT and non-ICT capital), την εργασία (ειδικευμένοι/ανειδίκευτοι εργάτες), την ενέργεια, τις πρώτες ύλες και εξωγενείς τεχνικές αλλαγές. Το μοντέλο που χρησιμοποιείται εισάγει στη συνάρτηση παραγωγής μια παραμετροποίηση της τεχνικής αποτελεσματικότητας της κάθε εισροής προσθέτοντας μια δυναμική διάσταση στην ανάλυση του προβλήματος.

Η τεχνική αποτελεσματικότητα στην παραγωγή προκύπτει όταν νέες εισροές δημιουργούν βελτιώσεις στην αποδοτικότητα που δεν είναι πλήρως αντισταθμισμένες από το κόστος προσαρμογής των νέων αυτών εισροών στην παραγωγική διαδικασία. Οι συναρτήσεις ζήτησης εισροών προκύπτουν από την ελαχιστοποίηση της αναμενόμενης παρούσας αξίας του κόστους με βάση τη συνάρτηση παραγωγής και τις εξισώσεις συσώρευσης εισροών. Η εμπειρική ανάλυση χρησιμοποιείται και για την κατασκευή ελαστικότητων που δείχνουν τις σχέσεις

υποκατάστασης / συμπληρωματικότητας ανάμεσα σε όλες τις εισροές.

Τα αποτελέσματα που προκύπτουν υποδεικνύουν ότι ο ρυθμός τεχνικής αποτελεσματικότητας είναι θετικός για όλες τις εισροές. Άρα οι νέες εισροές ή οι βελτιώσεις των παλιών έχουν υψηλή αποδοτικότητα, μεγαλύτερη από το κόστος προσαρμογής τους στην παραγωγή. Επίσης, υψηλότερο ρυθμό παρουσιάζει το κεφάλαιο για νέες τεχνολογίες, γεγονός που υποδεικνύει ότι κάθε χρόνο η επίδραση της εισροής αυτής στο προϊόν (παραγωγή) αυξάνεται λόγω του ότι οι νέες τεχνολογίες είναι πιο αποδοτικές από τις υπάρχουσες. Όσον αφορά στην ενέργεια, ο ρυθμός αυτός, παρόλο που παρουσιάζεται θετικός, είναι χαμηλότερος από τον αντίστοιχο του φυσικού κεφαλαίου και των πρώτων υλών. Αυτό πιθανόν να οφείλεται στο ότι το κόστος της ενέργειας είναι υψηλότερο. Επίσης, νέες εισροές ενέργειας όπως ανανεώσιμες πηγές / πράσινη ενέργεια βρίσκονται σε αρχικά στάδια και κοστίζουν. Αν μελλοντικά μειωθεί το κόστος αυτό, τότε αναμένουμε αύξηση της αποτελεσματικότητας, άρα και της επίδρασης της ενέργειας στη συνολική παραγωγή.

Ο Πίνακας 1 παρουσιάζει τις ελαστικότητες ζήτησης εισροών σε σχέση με την τιμή της ενέργειας. Αυτές δείχνουν ότι η ενέργεια παρουσιάζει σχέση συμπληρωματικότητας με τα δύο είδη κεφαλαίου, αλλά και με τα δύο είδη εργασίας. Υποκαθιστά όμως τις πρώτες ύλες, και αντίστροφα. Το αποτέλεσμα αυτό υποδεικνύει ότι μια μελλοντική μείωση (αύξηση) της τιμής της ενέργειας θα αυξήσει (μειώσει) τη ζήτηση για κεφάλαιο (φυσικό και νέες τεχνολογίες) και για ανειδίκευτο και ειδικευμένο εργατικό δυναμικό, και θα μειώσει (αυξήσει) τη ζήτηση για πρώτες ύλες. Αντίστοιχη σχέση παρατηρείται αν αλλάξουν οι τιμές των άλλων εισροών. Για παράδειγμα, διαχρονικά παρατηρείται μια μείωση της τιμής του κεφαλαίου για νέες τεχνολογίες. Η μείωση αυτή θα οδηγήσει σε αύξηση της ζήτησης για ενέργεια.

Πίνακας 1: Ελαστικότητες ζήτησης εισροών

Ανειδίκευτο Εργατικό Δυναμικό	-0,004
Ειδικευμένο Εργατικό Δυναμικό	-0,014
Κεφάλαιο	-0,008
ICT κεφάλαιο	-0,029
Πρώτες ύλες	0,042
Ενέργεια	-0,017

* Ketteni E, Th. Mamuneas and P. Pashardes, "ICT and Energy Use: Patterns of Substitutability and Complementarity in Production", Δοκίμιο Οικονομικής Πολιτικής, Αρ. 05-12, Κέντρο Οικονομικών Ερευνών, Πανεπιστήμιο Κύπρου.

Με γνώμονα τη βαθύτερη κατανόηση της δομής αλλά και των κυκλικών διακυμάνσεων της Κυπριακής οικονομίας, το ΚΟΕ μελετά τη δημιουργία ενός Δυναμικού Στοχαστικού Μοντέλου Γενικής Ισορροπίας για την Κύπρο (DSGE-CY). Η έρευνα διεξάγεται με χρηματοδότηση του Ιδρύματος Προώθησης Έρευνας.*

Το DSGE-CY ανήκει στα νεο-Κεϋνσιανά μοντέλα, τα οποία θεμελιώνουν τη θεωρία των οικονομικών κύκλων με τη χρήση τεχνικών βελτιστοποίησης από τη μικροοικονομική θεωρία, ενώ επιπρόσθετα ενισχύονται με την προσθήκη Κεϋνσιανών ακαμψιών στις τιμές και τους μισθούς. Ως αποτέλεσμα, τα νεο-Κεϋνσιανά μοντέλα ξεπερνούν τα προβλήματα που αντιμετώπιζαν τα μοντέλα οικονομικών κύκλων, τα οποία καθιστούσαν την εφαρμογή νομισματικής πολιτικής από θεωρητικής σκοπιάς ανούσια. Παρόμοια νεο-Κεϋνσιανά μοντέλα έχουν αναπτυχθεί και για άλλες Ευρωπαϊκές χώρες. Η μελέτη του ΚΟΕ αποτελεί την πρώτη προσπάθεια να αναπτυχθεί ένα τέτοιο μοντέλο για την Κύπρο.

Στο μοντέλο DSGE-CY η Κύπρος αναπαριστάται σαν μια μικρή ανοιχτή οικονομία, που περιγράφεται μέσα από ένα σύνολο οικονομικών συντελεστών, κανόνων πολιτικής και στοχαστικών αναταραχών. Οι κύριοι συντελεστές της οικονομίας είναι οι επιχειρήσεις, τα νοικοκυριά και οι φορείς άσκησης δημοσιονομικής και χρηματοοικονομικής πολιτικής.

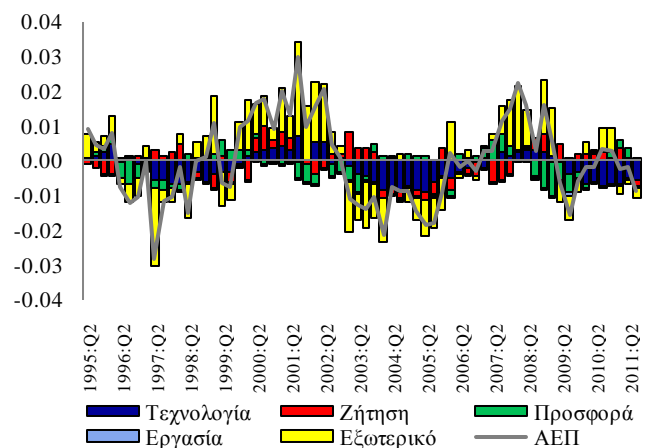
Με σκοπό την προσαρμογή του μοντέλου στα Κυπριακά μακροοικονομικά δεδομένα, ένα σύνολο παραμέτρων έχει εκτιμηθεί με τη χρήση Μπεϊσιανών οικονομετρικών τεχνικών, ενώ ορισμένες από αυτές τις παραμέτρους που προσαρμόζουν το μοντέλο στα Κυπριακά δεδομένα, έχουν προσομοιωθεί ούτως ώστε να ταιριάζουν με τις μακροχρόνιες τάσεις που συναντάμε στα δεδομένα ή με την υιοθέτηση τιμών από τη βιβλιογραφία για παρόμοιες χώρες.

Τα μοντέλα αυτού του είδους χρησιμοποιούνται ως κύριο εργαλείο για τη διεξαγωγή μακροοικονομικών προβλέψεων, αλλά και την προσομοίωση επιδράσεων εναλλακτικών πολιτικών και οικονομικών αναταραχών (σοκ). Για παράδειγμα, στο ΚΟΕ το DSGE-CY αναμένεται να χρησιμοποιηθεί για την ανάλυση των επιδράσεων (αλλά και την ανάδειξη της σχετικής σημαντικότητας) μεταξύ εναλλακτικών εξωγενών οικονομικών αναταραχών προσφοράς και ζήτησης στην Κυπριακή οικονομία.

Συγκεκριμένα, το μοντέλο DSGE-CY δίνει τη δυνατότητα να δούμε τις συνεισφορές των διαφόρων αναταραχών της οικονομίας στις διακυμάνσεις των ενδογενών μεταβλητών. Για παράδειγμα στο Διάγραμμα 1 παρουσιάζονται διαχρονικά οι πηγές των διακυμάνσεων του Ακαθάριστου Εγχώριου Προϊόντος, όπως αυτές έχουν εκτιμηθεί με βάση ενός προσχεδίου του DSGE-CY.

Τα αποτελέσματα δείχνουν πως οι απρόοπτες οικονομικές αναταραχές από το εξωτερικό εξηγούν το μεγαλύτερο ποσοστό των διακυμάνσεων του ΑΕΠ στην Κύπρο. Αυτό το αποτέλεσμα κυριαρχεί και στις υπόλοιπες μακροοικονομικές μεταβλητές, όπως η κατανάλωση και οι επενδύσεις. Οι αναταραχές στην εγχώρια ζήτηση είναι, επίσης, μια από τις σημαντικές πηγές που εξηγούν τις διακυμάνσεις στην κατανάλωση στους περισσότερους οικονομικούς κύκλους που καλύπτει η περίοδος που εξετάζεται στην έρευνα. Το παραπάνω αποτέλεσμα είναι αναμενόμενο, αν αναλογιστεί κανείς πως η Κύπρος αποτελεί μια μικρή ανοιχτή οικονομία.

Διάγραμμα 1: Πηγές Διακυμάνσεων του ΑΕΠ

Η μελέτη για την ανάπτυξη του DSGE-CY βρίσκεται σε εξέλιξη. Οι κύριοι στόχοι για επέκταση της έρευνας είναι:

- η κατανόηση του τρόπου μεταφοράς των επιδράσεων της νομισματικής πολιτικής της Ευρωζώνης, και συγκεκριμένα αναταραχών στο επιτόκιο, στην τοπική οικονομία της Κύπρου,
- η εκτίμηση και ανάλυση της αποτελεσματικότητας της δημοσιονομικής πολιτικής στην Κύπρο, και
- η χρήση του μοντέλου ως εργαλείου στις μελλοντικές ασκήσεις προβλέψεων και προσομοίωσης πολιτικών για την οικονομία της Κύπρου.

* Αριθμός πρωτοκόλλου έργου: ΑΝΘΡΩΠΙΣΤΙΚΕΣ/ΟΙΚΟΝ/0609(BE)/10.

Διοργάνωση Ημερίδων από το Κέντρο Οικονομικών Ερευνών

Στις 16/11/2012, σε εκδήλωση στο Πανεπιστήμιο Κύπρου, παρουσιάστηκαν τα αποτελέσματα του ερευνητικού έργου «*Επιπτώσεις στην Κυπριακή Οικονομία από την Εφαρμογή της Ευρωπαϊκής Πολιτικής για την Ενέργεια και την Κλιματική Αλλαγή*», που χρηματοδοτήθηκε από το Ίδρυμα Προώθησης Έρευνας στο πλαίσιο της θεματικής ενότητας «Οικονομική Αειφορία». Το ΚΟΕ ήταν συνεργαζόμενος φορέας στο έργο αυτό, με συντονιστή το Τεχνολογικό Πανεπιστήμιο Κύπρου. Στόχος του έργου ήταν ο προσδιορισμός – βάσει καινοτόμων οικονομικών μοντέλων και οικονομετρικών μεθόδων – των πιθανών επιπτώσεων στους διαφόρους κλάδους της κυπριακής οικονομίας και στα κυπριακά νοικοκυριά από την υιοθέτηση της ευρωπαϊκής πολιτικής για την ενέργεια και την κλιματική αλλαγή, που θα επιφέρει αυξήσεις στις τιμές ορισμένων ενεργειακών προϊόντων.

Επίσης, στις 16/01/2013, στο Πανεπιστήμιο Κύπρου, παρουσιάστηκαν τα αποτελέσματα του ερευνητικού έργου «*Η Οικονομική Αποτίμηση της Κρατικής Εκπαίδευσης στην Κύπρο*», που χρηματοδοτήθηκε από το Ίδρυμα Προώθησης Έρευνας στο πλαίσιο της θεματικής ενότητας «Οικονομία». Το ΚΟΕ ήταν ανάδοχος φορέας στο έργο αυτό. Στόχος του έργου ήταν η οικονομική αποτίμηση – εκτίμηση της χρηματικής αξίας – της κρατικής εκπαίδευσης στην Κύπρο. Συγκεκριμένα, η έρευνα προτείνει μια προσέγγιση στηριζόμενη στη θεωρία της συμπεριφοράς του καταναλωτή για τη δημιουργία ενός μοντέλου όπου ο χρηματικός δείκτης ικανοποίησης (ή αλλιώς η προθυμία του καταναλωτή) μπορεί να υπολογιστεί από τις παραμέτρους ενός πλήρους συστήματος ζήτησης.

Τέλος, στα πλαίσια του ερευνητικού προγράμματος «*Ανάπτυξη Δυναμικού Στοχαστικού Μοντέλου Γενικής Ισορροπίας για την Κύπρο*» που χρηματοδοτείται, επίσης, από το Ίδρυμα Προώθησης Έρευνας στο πλαίσιο της θεματικής ενότητας «Οικονομία», διοργανώθηκε ημερίδα στο Πανεπιστήμιο Κύπρου στις 07/03/2013. Στόχος του έργου είναι η δημιουργία ενός Δυναμικού Στοχαστικού Γενικής Ισορροπίας Μοντέλου για την Κύπρο. Στο μοντέλο αυτό δίνεται η δυνατότητα εκτενέστερης ανάλυσης των κυκλικών διακυμάνσεων της Κυπριακής οικονομίας, η δυνατότητα διεξαγωγής μακροοικονομικών προβλέψεων, καθώς και η δυνατότητα προσομοίωσης επιδράσεων εναλλακτικών πολιτικών και οικονομικών σοκ.

Συμμετοχές Προσωπικού σε Διεθνείς Συναντήσεις

Ο Δρ. Χρήστος Κουτσαμπέλας έλαβε μέρος στη σύσκεψη του Ευρωπαϊκού Δικτύου των Ανεξάρτητων Εμπειρογνομώνων για την Κοινωνική Ενσωμάτωση (EU Network of Independent Experts on Social Inclusion) που πραγματοποιήθηκε στις Βρυξέλλες στις 22/02/2013.

Δοκίμια Οικονομικής Πολιτικής/Ανάλυσης

- 06-12 Papamichael Chr. and N. Pashourtidou, "[A monthly indicator for GDP growth in Cyprus](#)", October 2012.
- 07-12 Andreou S. N., "[Analysis of Household Expenditure on Education in Cyprus](#)", November 2012.
- 08-12 Zachariadis Th. and P. Hadjinicolaou, "[The Economic Effect of Climate Change on Electricity Use – A Case Study from Cyprus](#)", December 2012.
- 09-12 Pashardes P. and A. Polycarpou, "[The Labour Market Behavior of Public Assistance Recipients in Cyprus](#)", December 2012.

Περιοδικό Cyprus Economic Policy Review

Περιεχόμενα του τεύχους 12 (Δεκέμβριος 2012)

- [Public Statements on Sovereign Yield Spreads: the Greek Case](#)
P. Petrakis, Em. Papadakis and N. Daniilopoulou
- [Analysis of Household Expenditure on Education in Cyprus](#)
Sofia N. Andreou

Special Section: A Second Annual Symposium on the Cypriot Economy

- [Banking Crisis in Cyprus and in the Eurozone](#)
A. Michaelides
- [The Cypriot Pension System: Adequacy and Sustainability](#)
Ph. Mannaris
- [Cypriot Mortality and Pension Benefits](#)
A. Milidonis
- [Growth Accounting: A European Comparison](#)
Th. Mamuneas and E. Ketteni
- [Competition, Productivity and Competitiveness: Theory, Evidence, and an Agenda for Cyprus](#)
S. Clerides

Νέα του Τμήματος Οικονομικών

Αναστασία Δημητρίου & Γιάννης Κασπαρίης

Προπτυχιακά Προγράμματα

Πέραν των δύο προπτυχιακών προγραμμάτων που προσφέρει στα Οικονομικά και στις Διεθνείς, Ευρωπαϊκές και Οικονομικές Σπουδές, από το ακαδημαϊκό έτος 2013/14, το Τμήμα Οικονομικών σε συνεργασία με το Τμήμα Μαθηματικών και Στατιστικής θα προσφέρουν από κοινού το νέο Διατμηματικό Πρόγραμμα προπτυχιακών Σπουδών στα Μαθηματικά και Οικονομικά.

Επισκέπτες Καθηγητές

Για το **Εαρινό Εξάμηνο 2012-13**, επισκέπτονται το Τμήμα και διδάσκουν μαθήματα της ειδικότητάς τους στα προγράμματα του Τμήματος οι:

- Σοφία Ν. Ανδρέου, Λέκτορας, PhD Πανεπιστήμιο Κύπρου
- Αντρέας Ασσιώτης, Λέκτορας, PhD Southern Illinois University Carbondale
- Αφροδίτη Κέρο, Λέκτορας, PhD European University Institute, Italy
- Ιωάννα Στυλιανού, Λέκτορας, PhD Πανεπιστήμιο Κύπρου
- Χρυσόστομος Ταμπάκης, Επίκουρος Καθηγητής, PhD Columbia University
- Robert Duval Hernandez, Επίκουρος Καθηγητής, PhD Cornell University

Ειδικό Επιστήμονες:

- Αδάμος Αδάμου, PhD Πανεπιστήμιο Κύπρου
- Αριστοκλής Αυγουστή, PhD University of Wisconsin Madison, USA
- Νεοφύτα Έμπορα, PhD Πανεπιστήμιο Κύπρου
- Χρήστος Μπιλιανάκος, PhD Οικονομικό Πανεπιστήμιο Αθηνών
- Νίκη Παπαδοπούλου, PhD Boston College, USA, Κεντρική Τράπεζα
- Leonor Coutinho Kontolemis, PhD European University Institute, Italy

Ειδικό Εκπαιδευτικό Προσωπικό:

- Μαρία Ηρακλέους, PhD Virginia Polytechnic Institute and State University, USA
- Ευάγγελος Κωνσταντίνου, MPhil in Economics, University of Oxford, UK

Κοινοτικό Πρόγραμμα ΣΩΚΡΑΤΗΣ/ERASMUS

Το Τμήμα Οικονομικών στα πλαίσια του Κοινοτικού προγράμματος ΣΩΚΡΑΤΗΣ/ERASMUS προσφέρει μαθήματα και στην Αγγλική γλώσσα. Κατά το Εαρινό Εξάμηνο 2012-13, θα προσφερθούν τα μαθήματα:

- ΟΙΚ305 Διεθνές Εμπόριο
- ΟΙΚ308 Οικονομική Ανάπτυξη
- ΟΙΚ309 Οικονομική Μεγέθυνση
- ΟΙΚ310 Χρηματοοικονομική Τραπεζική και Χρηματοδότηση

Σειρά Σεμιναρίων στα Οικονομικά

Όπως κάθε χρόνο, το Τμήμα Οικονομικών διοργανώνει σειρά σεμιναρίων με ομιλητές ακαδημαϊκούς από διάφορες χώρες. Περισσότερες πληροφορίες δίνονται στην ιστοσελίδα του Τμήματος:

<http://www.ucy.ac.cy/default.aspx?m=PC&id=61842&w=economics&l=eI-GR&p=seminarsSpring2013>

Σειρά Σεμιναρίων στη Χρηματοοικονομική και Μακροοικονομικά

Η Σχολή Οικονομικών Επιστημών και Διοίκησης σε συνεργασία με την Κεντρική Τράπεζα διοργανώνει σειρά σεμιναρίων με ομιλητές ακαδημαϊκούς από διάφορες χώρες. Περισσότερες πληροφορίες δίνονται στην ιστοσελίδα:

<http://www.ucy.ac.cy/goto/ecoman/en-US/seminarsFinanceMacroeconomics.aspx>

Προκήρυξη θέσεων Μεταπτυχιακών Προγραμμάτων Τμήματος Οικονομικών

Το Τμήμα Οικονομικών ανακοινώνει ότι δέχεται αιτήσεις για περιορισμένο αριθμό θέσεων στα μεταπτυχιακά προγράμματά του που θα αρχίσουν το Σεπτέμβριο του 2013. Πενήντα (50) θέσεις για μεταπτυχιακή φοίτηση που οδηγούν στην απόκτηση Μάστερ ή Διδακτορικού Διπλώματος ως ακολούθως:

- 14 θέσεις για Master in Economic Analysis (στα Αγγλικά)
- 30 θέσεις για Μάστερ στα θέματα:
 - Οικονομικά (in Economics)
 - Νομισματικά και Χρηματοοικονομικά (Master in Monetary and Financial Economics)
- 6 θέσεις για Διδακτορικό στα Οικονομικά (PhD in Economics)

Επίσης, το Τμήμα Οικονομικών ανακοινώνει ότι δέχεται αιτήσεις για δεκαπέντε (15) θέσεις στο πρόγραμμα επιπέδου Μάστερ σε Financial Economics. Το πρόγραμμα είναι από κοινού με το Τμήμα Λογιστικής και Χρηματοοικονομικής.

Η προθεσμία υποβολής αιτήσεων είναι η 29η Μαρτίου 2013. Περισσότερες πληροφορίες δημοσιεύονται στην ιστοσελίδα του Πανεπιστημίου στο σύνδεσμο:

<http://www.ucy.ac.cy/goto/graduateschool/eI-GR/HOME.aspx>

Κατάταξη του Τμήματος Οικονομικών του Πανεπιστημίου Κύπρου σύμφωνα με κατάσταση του Tilburg University στα Οικονομικά

Σύμφωνα με την εν λόγω κατάσταση, το Τμήμα Οικονομικών του Πανεπιστημίου Κύπρου βρίσκεται στην 67η θέση ανάμεσα στα Ευρωπαϊκά Πανεπιστήμια κατά την περίοδο 1992-2011. Περισσότερες πληροφορίες δίνονται στην ιστοσελίδα:

<https://econtop.uvt.nl/rankingsandbox.php>

ΚΕΝΤΡΟ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΩΝ ΕΡΕΥΝΩΝ – ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΚΥΠΡΟΥ

Το Κέντρο Οικονομικών Ερευνών (ΚΟΕ) του Πανεπιστημίου Κύπρου είναι ένας ανεξάρτητος, μη κερδοσκοπικός οργανισμός με στόχο την προαγωγή της επιστημονικής γνώσης στα οικονομικά, κυρίως σε θέματα που ενδιαφέρουν την Κύπρο.

Στην πυραμίδα της διοικητικής ιεραρχίας του ΚΟΕ είναι το Συμβούλιο και το Ακαδημαϊκό Συμβούλιο:

- Το Συμβούλιο απαρτίζεται από εκπροσώπους του Πανεπιστημίου, της Κυβέρνησης και των ιδιωτικών οργανισμών που στηρίζουν οικονομικά το ΚΟΕ και προτείνει θέματα για έρευνα.
- Το Ακαδημαϊκό Συμβούλιο απαρτίζεται από τους υπεύθυνους των ερευνητικών προγραμμάτων και μεριμνά για τη διεξαγωγή της έρευνας.

ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ

Πρόεδρος: Μιχάλης Καμμάς, Γενικός Διευθυντής Συνδέσμου Τραπεζών Κύπρου

Μέλη: Αθανάσιος Γαγάτσης, Πανεπιστήμιο Κύπρου (Αντιπρύτανης Ακαδημαϊκών Υποθέσεων)
Γεώργιος Γεωργίου, Γραφείο Προγραμματισμού (Γενικός Διευθυντής)
Θεοφάνης Μαμουνέας, Τμήμα Οικονομικών (Πρόεδρος)
Γεώργιος Παπαγεωργίου, Υπουργείο Εργασίας & Κοινωνικών Ασφαλίσεων (Γενικός Διευθυντής)
Πάνος Πασιαρδής, Κέντρο Οικονομικών Ερευνών (Διευθυντής)
Γεώργιος Συρίχας, Κεντρική Τράπεζα Κύπρου (Ανώτερος Διευθυντής Οικονομικών Ερευνών)
Ανδρέας Χαραλάμπους, Υπουργείο Οικονομικών (Διευθυντής Οικονομικών Μελετών και ΕΕ)

ΑΚΑΔΗΜΑΪΚΟ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ

Πρόεδρος: Πάνος Πασιαρδής

Σύμβουλοι: Έλενα Ανδρέου Σωφρόνης Κληρίδης Θεοφάνης Μαμουνέας
Μιχαήλ Σ. Μιχαήλ Άντρος Κούρτελλος Χρήστος Σ. Σάββα
Θεόδωρος Ζαχαριάδης Θανάσης Στέγος

ΤΟΜΕΑΣ

Δημόσιος

Νοικοκυριά

Επιχειρήσεις

Οικονομικές Προβλέψεις

Άλλα ερευνητικά προγράμματα

ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΑ

Αλέξανδρος Πολυκάρπου, τηλ. 22893668, email: polycarrou@ucy.ac.cy

Σοφία Ν. Ανδρέου, τηλ. 22893675, email: andreou.sofia@ucy.ac.cy

Αδάμος Ανδρέου, τηλ. 22893674, email: andreou.n.adamos@ucy.ac.cy

Νικολέττα Πασιουρτίδου, τηλ. 22893663, email: n.pashourtidou@ucy.ac.cy

Νικολέττα Πασιουρτίδου, τηλ. 22893663, email: n.pashourtidou@ucy.ac.cy

ΓΡΑΜΜΑΤΕΙΑ

Άντζελα Σιεκέρσαββα, τηλ. 22893660, email: adangel@ucy.ac.cy

Οι απόψεις που εκφράζονται στα άρθρα του ενημερωτικού δελτίου είναι των συγγραφέων μόνο και δεν αντιπροσωπεύουν αναγκαστικά το ΚΟΕ. Επιτρέπεται η αναδημοσίευση, η αναπαραγωγή ή η μετάδοση, από οποιοδήποτε οπτικοακουστικό μέσο, όλο ή μέρος του ενημερωτικού δελτίου, με αναφορά στο παρόν δελτίο και τους συγγραφείς του άρθρου.

Η 'Οικονομική Έρευνα' κυκλοφορεί τρεις φορές ετησίως και είναι διαθέσιμη σε ηλεκτρονική μορφή στην ιστοσελίδα του ΚΟΕ <http://www.ucy.ac.cy/goto/ecorece/el-GR/Newsletter.aspx>